

วัดพระธาตุขิงแกง

1. ชื่อวัด : วัดพระธาตุขิงแกง

พิกัดภูมิศาสตร์ : ละติจูด: 19.292307 ลองจิจูด: 100.18591

ประเภทวัด : วัดราษฎร์

นิกาย : สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

2. ที่ตั้ง : 318 บ้านธาตุขิงแกง หมู่ที่ 5 ตำบลพระธาตุขิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

3. ประวัติความเป็นมา

วัดพระธาตุขิงแกง ตั้งอยู่เลขที่ 318 บ้านธาตุขิงแกง หมู่ที่ 5 ตำบลพระธาตุขิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 16 ไร่ 3 งาน 94 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 212 เมตร จดถนน ทิศใต้ประมาณ 116 เมตร จดที่สวน ทิศตะวันออกประมาณ 144 เมตร จดลำเหมือง ทิศตะวันตกประมาณ 202 เมตร จดถนน ที่ธรณีสงฆ์จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน อาคารเสนาสนะประกอบด้วย วิหาร หอกลอง ศาลา อุโบสถ ศาลาบาตร และกุฏิสงฆ์ ปุชนิยวัดถุ มีพระธาตุขิงแกง และพระพุทธรูปทองเหลือง

วัดพระธาตุขิงแกงสร้างเมื่อ พ.ศ. 2470 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2528 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนามคือ ะหว่าง

พ.ศ. 2495 – 2500 พระบุญยืน

พ.ศ. 2500 – 2503 พระเขียน

พ.ศ. 2503 – 2510 พระอธิการแก้ว

ตั้งแต่ พ.ศ. 2522 – ปัจจุบัน พระครูนิพนธ์พัฒนกิจ (อินพัตน์ อภิปัญญา)

4. ความสำคัญของวัด

เป็นโบราณสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่หลายๆ คนให้ความเคารพนับถือและเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของอำเภอจุน วัดพระธาตุขิงแกงเป็นวัดเก่าแก่ที่สำคัญของอำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยวัดอยู่ห่างจากตัวอำเภอจุนไปประมาณ 8 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 1091 จุน-ปง ก่อนถึงโรงเรียนบ้านธาตุขิงแกง พบทางแยกเข้าวัดทางขวา ให้เลี้ยวเข้าไปประมาณ 200 เมตร วัดอยู่ทางซ้ายมือ ตั้งอยู่บนเนินเขา มีเนื้อที่กว้าง บรรยากาศสงบร่มรื่น

5. เจ้าอาวาส

พระครูนิพนธ์พัฒนกิจ (อินพัตน์ อภิปัญญา) รองเจ้าคณะอำเภอจุน (พ.ศ. 2522 – ปัจจุบัน)

6. สิ่งสำคัญภายในวัด

วิหาร

วิหารหลังเก่าสร้างจากไม้สักทองทั้งหลัง ต่อมาวิหารไม้สักได้ชำรุดทรุดโทรมลงตามกาลเวลา จึงได้มีการรื้อวิหารเก่าออก และมีการสร้างวิหารใหม่ขึ้นมาแทนที่ วิหารหลังเก่าที่ถูกรื้อมีรูปทรงคล้าย วัดเชียงทองที่หลวงพระบาง ประเทศลาว อาคารเสนาสนะประกอบด้วย วิหาร หอกลอง ศาลา อุโบสถ ศาลาบาตร และกุฏิสงฆ์ ปูชนียวัตถุ มีพระธาตุขิงแกง และพระพุทธรูปทองเหลือง

เจดีย์พระธาตุขิงแกง

พระธาตุขิงแกง เป็นเจดีย์ทรงล้านนาขนาดใหญ่ ฐานกว้างด้านละ 15 เมตร สูง 20 เมตร ประดิษฐานพระพุทธรูปในซุ้มเรือนแก้วทั้งสี่ด้าน ช่วงกลางองค์เจดีย์ประดับกระจกสี มีกำแพงแก้ว ล้อมรอบและเจดีย์บริวารทั้งสี่มุม พระธาตุเจดีย์ขิงแกงเป็นพระธาตุเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ องค์พระธาตุได้ บรรจุพระเกศาธาตุ และพระธาตุกระดูกเท้าข้างขวาของพระพุทธเจ้า เป็นปูชนียสถานที่สำคัญเก่าแก่ โบราณของอำเภอจุน จะมีประเพณีสงฆ์พระธาตุขิงแกง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 (เดือน 7 เป็ง) ของ ทุกปี จากนั้นพระธาตุขิงแกงได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานของจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2547

พระพุทธรูปทองเหลือง

รอยพระพุทธรูปบาท

หอระฆัง

ตำนานวัดพระธาตุขิงแกง

ตำนานพระธาตุขิงแกงมีประวัติโดยสังเขป โดยคัดมาจากพระธรรมตำนานของพระธาตุเจ้าขิงแกง ดังนี้

ที่นี้จะกล่าวถึงตำนานพระธาตุเจ้า ปางเมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ในเขตวันอารามเมืองสาวัตถี เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้สัพพัญญูได้ 15 พรรษา ในคำคืนหนึ่งพระพุทธองค์ทรงบรรทมในคันธกุฎี ในพระเชตวัน เวลาใกล้รุ่งทรงดำริว่า บัดนี้เราก็มียายุได้ 60 ปีแล้ว เมื่ออายุ 80 ปีก็จักปรินิพพานและควรที่เราจะอธิษฐานธาตุให้ย่อยเป็น 3 ประการ ให้คนและเทวดาแจกไว้เป็นที่เคารพไหว้บูชาเสมือนแทนตัวเราเมื่อยังอยู่นี้เถอะ เหล่าพุทธอายุนี้ยอนักสัตว์ทั้งหลายอันล่วงแล้วแต่ก่อนได้อธิษฐานธาตุให้ย่อยแล้วได้ไปตั้งไว้ยังสถานที่ใดเราก็จักได้ทำนายยังสถานที่นั้นแหละ พระพุทธองค์ดำริว่าควรเราจะไปโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลาย และตั้งศาสนาไว้ในมัชฌิมประเทศกับปัจฉิมประเทศ และเมื่อนั้นพระพุทธองค์ผู้ประกอบด้วยพระมหากรุณาธิคุณหลังออกพรรษาแล้วพระองค์พร้อมด้วย พระอรหันต์ทั้งหลายมีพระโสณเถระ พระรัตนเถระ และพระอานันทเถระ เป็นต้น เป็นปรีวาร มีพระอินทร์เป็นผู้กางฉัตรตามเสด็จพระพุทธองค์และยังมีพระเจ้าอโคกเจ้าเมืองกุสินารายณ์ ถึอรองเท้าทิพย์ และไม่เท่าเสด็จตามอุปฐาก พระพุทธองค์เสด็จออกจากป่าเชตะวันมาตามลำดับในวันแรม 1 ค่ำ เดือนอ้ายพระพุทธเจ้าก็เสด็จออกจากเมืองสาวัตถีมาโดยลำดับมาสู่บัพพรมรับข้าวบิณฑบาตแม่ครัวแล้วพระองค์ก็เรียกขึ้นตามฝั่งแม่น้ำระมิงค์ (ปิง) เสด็จมาถึงที่นั่นประทานพระเกษาธาตุแล้วก็เสด็จมาถึงดอยสุเทพมาสู่บัพพาราม ผาง เชียงดาว แล้วไปดับเต่าถึงสบผาง ฉันท้าวข้างแม่น้ำ และเลียบบฝั่งแม่น้ำเสด็จขึ้นไปแสหนวีถึงวิเทहनครอยู่จำพรรษาที่นั่น เทคนาเนมิราช สุทินราชและนาราถจปัดณะ หลังจากออกพรรษาแล้วก็เสด็จมาเมืองลือ ประทานเกษาธาตุเมืองสิงหะแล้วเสด็จมาประทานพระเกษาธาตุที่จอมทองแล้วมาเมืองพะยาด มาเมืองเชียงแสนเสด็จไปดอยตุง แล้วไปภูเขานูแก้ว และไปจอมกิตติ ไปสบจันผา ประทับรอยพระบาทที่นั่น และพระองค์ก็ยืนหม่อมจิ๋วแล้วไปประทับนอนอยู่เหนือก้อนหินก้อนหนึ่ง จากนั้นก็เสด็จไปยอดดอยแห่งนี้ และตรวจดูสัตว์โลกทั้งหลายแล้วจึงเสด็จไปสันทราย ประทับรอยพระบาทที่นั่นจึงเสด็จมาหัวดวน ทรงเหยียบพระบาทให้ยักษ์อุปฐาก แล้วจึงเสด็จไปจอมแหว่ ดูปงปู่เต้า และเมืองพะเยา

ยังมียักษ์ตนหนึ่งมันไม่ได้กินอาหารมานานเจ็ดวันแล้ว พบเห็นพระพุทธเจ้ามันหมายจะจับกินแต่ไล่พระองค์ไม่ทันไล่จนหมดแรง ที่นั่นพระพุทธเจ้าก็เอาฝ่าเท้าเหยียบก้อนหินก้อนหนึ่ง พอยักษ์เห็นรอยเท้าพระพุทธองค์แล้วมันก็กล่าวว่า "ชายผู้นี้มีเรี่ยวแรงนักหนอ เหยียบจนยุบเป็นรอย เหตุนี้เราจึงกินมันไม่ได้" และแล้วพระพุทธเจ้าก็ปรากฏให้ยักษ์เห็นพระองค์ และก็แสดงยมกปาฏิหาริย์ให้ยักษ์เห็นมันจึงรู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้า และเกิดความกลัวมาก พระพุทธเจ้าจึงเทศนาสั่งสอนให้มันรักษาศีล 5 แล้วพระองค์ก็ตรัสว่า "ดูรายักษ์เจ้าไล่เราไม่ทัน เรากียืนอยู่ที่แห่งเดียว" แล้วพระพุทธองค์ก็ตรัสกับพระอานนทว่าดูก่อนอานนท เชิงดอยที่นี้โจรทั้งหลายจักมาตั้งกายภาคหน้าจักได้ชื่อว่า เวียงเลย พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนั้นแล้วพระองค์ก็เสด็จไปตามสันดอยล่องลงมา จึงมาพบสองพ่อเมีย ไปทำไร่

ทั้งสอง ไม่มีอะไรเลยแม้แต่ข้าวก็กไม่มี ผู้เป็นพวกกล่าวว่า เราทั้งสองก็ไม่มีอะไรที่จะทานหนอ ถ้ามียะว่า พลุเราพอมหรือ ผู้เป็นเมียตอบว่าเออยังมีและทั้งสองก็เอาพลุไปถวายเป็นทานแก่พระพุทธองค์ แล้ว เขาทั้งสองก็กล่าวว่า ผู้ข้าก็แก่แล้วพนักก็โยกคลอนหลุดแล้วทั้งสองคน ขอพระพุทธเจ้าเอาครกหินนี้ไปตำ หมากกินตั้งผู้ข้าทั้งสองนี้เถอะ แล้วเขาทั้งสองก็เอาครกไปถวายเป็นทานแก่พระพุทธเจ้า ณ ที่นั่นแล พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่าดูก่อนอานนท์ สองตายายพูดกันว่าพลุเรายังพอมิทานหรืออย่างนั้นแล้วก็ให้พลุ เป็นทานแก่เราตถาคตในภายหน้าสถานที่นี้ จักได้ชื่อว่าปุบอ (พลุ) และเขาทั้งสองให้ครกหินเป็นทานแก่ ตถาคต ในภายหน้าเมืองนี้จะทำอะไรก็จักสมฤทธิ์มากนัก ตรัสอย่างนั้นแล้วพระพุทธเจ้าก็เสด็จขึ้นสู่ ยอดดอย (ดอยจอมทอง) พบช่างทองผู้หนึ่งอาชีพอิตทองขายเลี้ยงตนอยู่บนดอยนี้ และช่างทองก็มี ศรัทธาถวายข้าวเป็นทาน พระพุทธเจ้าก็รับเอาและฉันข้าว ณ ที่นั่น หลังจากพระพุทธองค์ฉันเสร็จก็ ตรัสว่าสถานที่แห่งนี้ดีนักควรตั้งศาสนาไว้ที่นี่ ตรัสดังนั้นแล้วพระอานนท์จึงขอพระเกษาธาตุ พระพุทธเจ้าก็เอามือลูบเศียรได้เกษาเส้นหนึ่งมอบแก่พระอานนท์ พระอานนท์รับไว้แล้วมอบให้พระเจ้า อโศก พระเจ้าอโศกมอบแก่ช่างทอง ช่างทองจึงเอากะบอกไม้รวกมารับไว้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าให้ พระธาตุของตถาคตนี้เอาเข้าไว้ในดอยนี้เถอะ พระเจ้าอโศกและพระอินทร์จึงเอาพระธาตุของ พระพุทธเจ้าใส่ไว้ในผอบแก้ว แล้วใส่ผอบทอง แล้วใส่ผอบเงิน แล้วใส่ผอบหิน แล้วจึงเอาใส่ไว้ในถ้ำลึก เจ็ดวา พระอินทร์ก็จุดตามประทีปทิพย์ส่องไว้แล้วก็ใส่ยันต์ทิพย์ไว้ตลอดห้าพันปี แล้วพระพุทธเจ้าจึงสั่ง ไว้ว่าเมื่อใดตถาคตนิพพานแล้ว จงเอาธาตุแขนซ้ายแห่งตถาคตมาใส่ไว้ในถ้ำนี้เถอะ ภายหน้าจุณทะ- เถระ จักมานิพพานในถ้ำนี้ เทวดาจักมาตามประทีปทิพย์ตั้งไว้ทั้ง 4 ทิศ แทนบูชาตามไว้ไม่ดับ ทรายบเท่า ถึงห้าพันปี แล้วพระพุทธเจ้าก็ตรัสว่าดูก่อนอานนท์เราได้มาพบช่างทองที่ดอยแห่งนี้จักได้ ชื่อว่าจอมทองตอง (จอมทอง) เมื่อพระพุทธเจ้าทำนายอย่างนี้แล้ว ได้ตรัสอีกว่า ดูก่อนอานนท์เราได้มา ฉันข้าวที่นี่ แล้วช่างทองไม่ได้ให้น้ำแก่เราๆ จะฉันน้ำได้อย่างไร อานนท์จึงไปขอน้ำที่พญานาคที่เชิงดอย กลางทุ่ง และยังมีพญานาคตนหนึ่งเคยมาเล่นสระหนองที่นี้ทุกเมื่อ แต่พระอานนท์ไม่เห็นพญานาคก็ ปรารภว่า จักตักเอาน้ำพญานาคกล่าวว่า ท่านเจ้าจักมาขโมยน้ำเราหรือ ที่นั่นพญานาคชื่อว่ามรุสกะ มี หงอนเป็นควนก็เนรมิตควนให้ปกคลุมไปทั่วสระ พระอานนท์เอาน้ำไม่ได้ก็หนีไปกราบพูลเรื่องทั้งหมดแก่ พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ตรวจดูอดีตของสระน้ำนั้นด้วยอดีตังคญาณ พบว่าพระพุทธเจ้าพระ นามว่า กกุสันธะ โจนาคมนะ และกัสปะ ได้เดินทางมาโปรดสัตว์ทั้งหลายก็ได้ฉันข้าวที่นี้ ทุก พระองค์และพระพุทธเจ้าก็ได้ตรวจดูอนาคตตั้งศก्यान ก็รู้ว่าศาสนาแห่งพระองค์จักตั้งอยู่ที่นี้เมื่อใกล้ หมดห้าพันปี ดังนั้นพระองค์จึงเสด็จลงมาสู่หนองน้ำนั้น เมื่อนั้นพญานาคก็เนรมิตหงอนให้เป็นควนปก คลุมหนองน้ำไว้ พระพุทธเจ้าจึงกล่าวว่า ดูก่อนพญานาคท่านรู้จักตัวเราหรือไม่ พญานาคกล่าวว่าท่าน เป็นใครมีชื่อว่าอย่างไร พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าเรานี้คือพุทธะ และเมื่อพระพุทธเจ้ากกุสันธะ โจนา คมนะ และกัสปะ มาฉันข้าวในที่นี้ท่านยังได้เอาก่อนหินก้อนหนึ่งจากเมืองนาคนั้นออกมาให้ พระพุทธเจ้าทั้งสามพระองค์นั้นฉันข้าวที่นี้ทุกพระองค์ พญานาคกล่าวว่าจริงแท้และพระพุทธเจ้าทั้ง สามพระองค์นั้นดูใหญ่ เหตุใดท่านจึงไม่ใหญ่เท่าพระพุทธเจ้าทั้งสามพระองค์นั้นเล่า เมื่อนั้นพระพุทธ องค์จึงเนรมิตพระองค์ให้ใหญ่เท่าพระพุทธเจ้าทั้งสามพระองค์นั้น สูงสามสิบสองศอก แล้วจึงแสดง

ยมกปาฏิหาริย์เหยียบหัวพญานาคให้มุดจมลงไปใต้น้ำนั้น พญานาคจึงรู้ว่า เป็นพระพุทธรูปเจ้าแม่แท้
อย่างไม่ต้องสงสัย จึงลงมาสู่เมืองนาคอันเป็นที่อยู่แห่งตน แล้วจึงเอาก้อนหินก้อนหนึ่งที่พระกฤษณะ
โกนาคมนะ และกัสปะ นั่งฉันท่าน้ำที่นั่น พระพุทธรูปเจ้าจึงนั่งเหนือก้อนหินก้อนนั้นฉันท่าน้ำอันพระอานนท์
ตักถวาย ครั้นพระพุทธรูปเจ้าฉันท่าน้ำเสร็จแล้วพระอานนท์จึงไหว้พระพุทธรูปเจ้าว่า ภัณฑะ ภาคะวา ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญพระพุทธรูปเจ้า เช่น กฤษณะ โกนาคมนะ และกัสปะ ก็ได้มาฉันท่าน้ำที่นี้ทุกพระองค์และ
พระองค์ตถาคตโคตมะ ก็ได้มาฉันท่าน้ำที่นี้ในสถานที่นี้ ห่าพันปีแล้ว สองผัวเมียก็มาสร้างให้เป็นอาราม
จักปรากฏชื่อว่า "ศรีโคตมา" จักปรากฏไปทั่วทิศต่างๆ จักเป็นที่กราบไหว้ สักการะ บูชา แก่คนและ
เทวดาทั้งหลาย ได้มาอุปฐาก สักการะก็เสมอเหมือนดังได้ไหว้ และได้เห็นพระองค์ท่านแห่ง
พระพุทธรูปที่ยังทรงพระชนม์อยู่นี้ พระพุทธรูปเจ้าได้ตรัสยังพระอินทร์และพญานาคไว้แล้วก็เสด็จลุกขึ้น
ประทับยืนเอาเท้าเหยียบหินก้อนนั้นไว้ให้พญานาคนำไปรักษาอุปฐากที่เมืองพญานาคโน้น แล้ว
พระพุทธรูปเจ้าจึงตรัสว่าดูก่อนอานนท์ เราฉันท่าน้ำที่บ้านช่างทองที่บนคอกก็ไม่ได้ฉันท่าน้ำ มาที่นี้พญานาคก็
ไม่ให้น้ำแก่เรา ตถาคตปราบชนะแล้วได้ฉันท่าน้ำ ภายหน้าเมืองนี้ จักหาแม่น้ำใหญ่ไม่ได้ และจักขาดแคลน
น้ำในฤดูร้อน

โส ภาคะวา อันว่าพระพุทธรูปเจ้าก็พาเอาหมู่พระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย พร้อมทั้งพระอินทร์และ
พระเจ้าอโศกธรรมราชาเสด็จไปที่เมืองแห่งหนึ่ง เมืองนั้นขาดแคลนข้าว น้ำมาก พระพุทธรูปเจ้าเสด็จไปถึง
ไร่แห่งหนึ่งยังมีเต่าแก่สองผัวเมีย เห็นพระพุทธรูปเจ้า จึงนำเอามันสามหัวมาถวายเป็นทานแก่
พระพุทธรูปเจ้า แล้วคนทั้งสองก็กล่าวว่า บ้านเมืองที่นี้อุดมอยากข้าวมาก ตั้งแต่วันวานมาถึงวันนี้ ผู้เข้าได้พา
กันกินมันลอบ (รอ) อยู่เปล่า ๆ พระพุทธรูปเจ้าเสด็จขึ้นบนยอดคอกแห่งหนึ่ง ก็ทรงยืนมองดูเมืองแห่งนั้น
พระอานนท์เถระ จึงขอพระธาตุซึ่งพระพุทธรูปเจ้าก็ได้เอาพระหัตถ์ลูบเศียรได้เกศาสองเส้นยื่นให้ พระ
อานนท์ พระอานนท์รับเอาแล้วยื่นให้พระอินทร์เอากะบอกไม้รวกมารับเอา แล้วเนรมิตพอบทองคำ
ใหญ่ มีขนาดเท่าเจ็ดกำมือใส่ไว้ ขุดอุโมงค์ลงลึก 70 วา แล้วเอาพระธาตุใส่ไว้ในที่นั้นแล้วก็ถมด้วยดิน
อิฐ พระพุทธรูปเจ้าก็ได้ทำนายว่าสองผัวเมียบอกว่าวันวานมาถึงวันนี้ กินแต่หัวมันลอบ เปล่า ๆ ภายหน้า
สถานที่แห่งนี้จักได้ชื่อว่า เมืองลอบ เมื่อพระพุทธรูปเจ้าทำนายดังนี้แล้ว ก็ได้เสด็จไปโดยลำดับ

โส ภาคะวา อันว่าพระพุทธรูปเจ้าเสด็จไปถึงยังยอดคอกแห่งหนึ่ง ยังมีพญานาคตนหนึ่งมันเห็น
พระพุทธรูปเจ้าก็ตกใจกลัว มันคิดว่าเป็นพญาครุฑ จึงหนีไปซ่อนตัวอยู่ที่ลำห้วยแห่งหนึ่ง และยังมีทนาย
(เนื้อทราย) อีกฝูงหนึ่งเห็นพญานาคก็เข้าใจว่าเป็นนายพรานจักมาฆ่าตน จึงบ้ายหน้าวิ่งลงไปลำห้วย
ด้านทิศตะวันออกแล้วก็วิ่งขึ้นลงอยู่อย่างนั้น พระพุทธรูปเจ้าเห็นจึงแยมพระโอบุส พระอานนท์เห็นดังนั้น
จึงทูลถามว่าเหตุใดพระองค์จึงทรงแยมพระโอบุสอย่างนั้น พระพุทธรูปเจ้าจึงตรัสว่า เราตถาคตนำพระ
อรหันต์ และพระอินทร์มาที่นี้มันก็คิดว่าเป็นพญาครุฑก็กลัววิ่งไปซ่อน (ซ่อน) ตัวในลำห้วยเชิงคอกแห่ง
หนึ่ง และทนาย (เนื้อทราย) ฝูงหนึ่งเห็นพญานาคก็วิ่งไปทางทิศตะวันออก วิ่งขึ้นลงอยู่อย่างนี้แล้วมันก็
วิ่งไปซ่อนตัวอยู่ในลำห้วย ฝ่ายพญานาคที่ซ่อนอยู่ในลำห้วยคิดในใจว่าอันนี้ไม่ใช่พญาครุฑ รอยนี้เป็น
พระพุทธรูปเจ้าแน่ๆ แล้วมันก็จะเพศจากพญานาคเสียแปลงเพศเป็นชายหนุ่มหนุ่มขาว แล้วก็มาไหว้

พระพุทธเจ้า แล้วมันก็ลงไปเอาก้อนหินจากเมืองพญานาคโน้นมาถวายพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ประทับนั่งบนหินก้อนนั้น

ส่วนสองผิวเมียไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้าจึงเข้าไปถามว่า ท่านเป็น พระอินทร์ พระพรหม เป็น เทวบุตร หรือท่านนั้นมีชื่อว่าอย่างไร พระพุทธองค์จึงตรัสกับสองผิวเมียว่าเรานี้เป็นพระพุทธเจ้า สองผิวเมียได้ยินก็มีความชื่นชมยินดีมาก จึงนำเอาหมากเต้า (แดงโม) หมากแดง (แดงไทย) มาถวายเป็นทานแก่พระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ก็รับเอาด้วยความกรุณา สองผิวเมื่อก็ไหว้พระพุทธเจ้าแล้วว่า เครื่องปลูกของผิงอันใดก็ไม่ดีไม่งามมีแต่ชิงแกลงยังงามดีอยู่

ที่นั่นพระอานนท์เถระก็ขอยังพระธาตุจากพระพุทธองค์ พระองค์ก็เอาพระหัตถ์ลูบเศียรได้ พระเกศามาสามเส้นยื่นให้พระอานนท์ พระอานนท์รับเอาแล้วยื่นให้พระโสณเถระรับเอาแล้วยื่นให้พระเจ้าอโศกธรรมราช แล้วยื่นต่อพระอินทร์ พระอินทร์ก็เอากะบอกไม้รวกมารับไว้ แล้วเนรมิตผอบทองคำใหญ่มีขนาดเท่าเจ็ดกำมือ พระอินทร์จึงสั่งพญานาคว่า ท่านจงทำอุโมงค์ลึก 7 วา จักเอาพระธาตุของพระพุทธเจ้าไว้ และพระอินทร์ก็เนรมิตปราสาททองคำ ดินธรณียาว 4 วา สูง 8 วา ของคนปกติแล้วก็เอาตั้งไว้ยังสำเภาทองคำ เนรมิตอาสนะแก้วไว้ในปราสาท และพญานาคก็ไปเอาทองคำและแก้วจ้อตุง (ช่อตง) ทั้งหมด จากเมืองพญานาคโน้นมาบูชาพระธาตุเจ้า พระอินทร์ก็เนรมิตอาสนะทองคำ ตั้งในท่ามกลาง แล้วเนรมิตห้องทองคำ ตั้งอาสนะทองคำแล้วนิมนต์ พระธาตุเจ้าเข้าไว้ แล้วก่อด้วยทรายทองคำ 7 ชั้น และถมด้วยทรายทองคำชั้นนอกปิดทับด้วยแผ่นหินหนามาก ซ้ำยังเนรมิตยันต์ทิพย์ 12 แห่ง เพื่อกลัวเป็นอันตรายต่อพระธาตุเจ้า ของสำหรับพระธาตุเจ้ามี ช้องทองคำใบหนึ่ง ยาวหนึ่งวา สามศอก ฉาบคู่หนึ่งใหญ่ขนาด 6 กำมือ มีเทพบุตรชื่อ สิงคละ เป็นต้น คอยรักษา 4 ตน ทั้ง 4 ทิศ พระพุทธเจ้าจึงตรัสกับพระอินทร์และพระอานนท์ว่า อันตัวเราตถาคตนิพพานไปแล้ว ให้เอากะตุกเท้าข้างขวามาไว้กับเกษาเราเถิด พระพุทธเจ้าจึงทำนายไว้ว่า สถานที่แห่งนี้จักได้ชื่อว่า "ชิงแกลง" แลล่าห้วยฝั่งตะวันตกคนทั้งหลายจักเรียกว่า ห้วยสุ่น ตามนิมิตอันพญานาคเห็นเราตถาคตมาที่นี้ และตกใจวิ่งเข้าไปสุ่น (ซ่อน) อยู่ พญานาคได้ชื่อว่า นาคระ และมันก็เที่ยวไปมาหาสู่กันกับพญานาคคนชื่อว่ามรุสิกรี อยู่หนองเอี้ยงนั้น และห้วยทางทิศตะวันออกนั้น ได้ชื่อว่า ห้วยทลาย ในสถานที่วิเศษนี้ แลบุคคลผู้ใดได้ไหว้และบูชาได้สร้างและบูรณะ ก็จักได้เป็นใหญ่ในชาตินี้และชาติหน้า ยังไม่แค่นั้นแม้ว่าบุคคลผู้ใดได้สร้างก็ดี บุคคลผู้หนึ่งได้ชื่อว่าได้เข้ามาในศาสนธรรมแห่งเรา พระพุทธเจ้าทั้งหลายท่านก็ได้เสด็จมาทุกพระองค์ และถ้าผู้ใดได้สร้างก็ดีให้บูชาเทวบุตรทั้ง 4 ด้วยเครื่อง 8 เทวบุตรชื่อว่า สิงคละ บูชาด้วยดอกไม้สีเหลือง ตนที่อยู่ด้านทิศอีสานบูชาด้วยเครื่องแดงดอกคำ ตนที่อยู่ด้านอาคเนย์บูชาด้วยเครื่องแดงคล้า ตนที่อยู่ด้านทิศพายัพบูชาด้วยเครื่องหม่น (เทา) ตนที่อยู่ด้านทิศเหนือบูชาด้วยเครื่องดำ แม้บูชาเทวบุตร 4 ตนนี้แล้วก็จักภูมิจำเริญรุ่งเรืองมากนักรแล และพระมหาธาตุเจ้าอันตั้งอยู่เหนือคอยที่นี้ศักดิ์สิทธิ์วิเศษนัก และผู้ทำบุญได้ไหว้ได้สร้าง และบูชายังต่านานนี้ แม้ว่าคุณผู้ใดได้เขียนก็ได้ทานก็ดี ก็เสมอตั้งได้เห็นหน้าเราพระตถาคตนี้จักได้สมดังคำปรารภทุกประการแล

เมื่อพระพุทธเจ้าทำนายดังนี้แล้วก็ได้พาเอาหมู่อรหันต์และพระอินทร์เสด็จไปสมแวงแล้ว ไป
แช่แห้ง ช่อแฮ ไปชุกชุม แล้วไปปูต๊ับ ไปแหลมรี ไปฮ่องฮ้อ แล้วไปคว่ำหม้อ ไปลำปางกลาง ไปจอมทอง
แล้วไปเมืองฮอด ไปดอยเก็ง ไปเมืองไว้ม ไปเมืองตีน ไปเมืองเมย ไปเมืองบาม ไปเมืองยะล่าง ไปเมือง
ชะไท่่ง ไปเมืองชะแลบ ไปเมืองตะกั้ง ไปเมืองกุสินารายณ์ โปรดสรรพัสตร์โดยลำดับ แล้วก็เสด็จ
ประทับยังป่าเขตวันดั้งเดิม กล่าวยังตำนานพระธาตุเจ้าชิงแวง ก็จบเพียงนี้

ที่มา: เอกสารตำนานพระธาตุชิงแวง 18 ธันวาคม 2562

พระครูนิปูณพัฒนกิจ (อินพัฒน์ อภิปัญโญ) (สัมภาษณ์) 13 ธันวาคม 2562

ภาพ: วันเพ็ญ ต้นจันทร์กู่ล

ผู้จัดทำ: สุพร ทิพย์จักร์/ ฉวีวรรณ บุญธรรม